

Metodický list ke knize Herrmannovic holka

Téma náboženství se v knize Herrmannovic holka objevuje spíše okrajově a je patrné, že samotná Evička mu nedávala velký význam. Dědeček byl praktikující žid, maminka katolička, která občas zašla do kostela. V tatínkově životě hrálo židovství spíše okrajovou roli. Přesto svým způsobem určilo životní dráhy všech: nacistický rasismus vyrůstal z dlouhé tradice evropského antisemitismu, který byl staletí nesen náboženskou nesnášenlivostí. Téma náboženství (i mezináboženského soužití) může vzbuzovat otázky, zejména u dětí, které se ve svém životě s žádným náboženstvím nesetkávají. **Mgr. Helena Dyndová, Ph.D.** z Ústavu filosofie a religionistiky FF UK připravila úvod do tématu a zároveň úvahu, o čem lze přemýšlet než budete s dětmi o náboženství mluvit.

CO JE TO NÁBOŽENSTVÍ?

Náboženství je souborem praxí a představ, které říkají, jak žít správný život, co je jeho smyslem a jak funguje svět. Každé náboženství říká něco o podstatě života (Jak vznikl svět? Kdo ho obývá? Proč existuje neštěstí?) a to většinou ve formě příběhů, jako jsou mýty, které hluboce utvářejí vnímání světa. Dále obsahuje soubory pravidel a žebříčky hodnot, které určují, co je správné a co ne. Oplývá praktickou stránkou, jako jsou iniciační a přechodové rituály, léčebné seance, věštění i každodenní projevy zbožnosti.

Neméně podstatnou součástí náboženství je jeho schopnost vyvolávat silné emoce, které utvářejí naši zkušenost se světem. Tyto emoce a zkušenosti mohou být velmi rozdílné, například láska, pokora, bázeň, spravedlivý hněv, euforie, pocit nadřazenosti, touha pomáhat ostatním, osvícení, víze nebo pokání. Organizačně jsou náboženství strukturována různorodě, od volných skupin kolem charismatických osob, přes komunity a centra až k tradičním církevním institucím. Náboženství se materiálně projevuje v umění, architektuře, módě, knižní produkci i předmětech, které mohou sloužit k ochraně nebo uctívání.

NÁBOŽENSTVÍ DNES

Náboženství se navíc **proměňují v čase a prostoru** vlivem kontaktu s novými náboženskými a kulturními prostředními i vnitřními inovacemi. Křesťanství v prvním století n.l. je velmi odlišné od křesťanství ve vrcholném středověku a od toho, jak vypadá dnes. I to současné se bude výrazně lišit podle toho, zda budeme sledovat křesťany v Koreji, v USA nebo v Polsku. Tento jev platí pro všechna náboženství. Neexistuje jedna správná a neměnná forma, i když někteří věřící občas tvrdí opak a touží vrátit se k ideálnímu, neposkvřenému stavu, který je ovšem přeludem.

Je důležité vědět, že v posledním století došlo k velké proměně náboženství: zatímco ještě na začátku 20. století náboženství fungovala jako celkem jasně dané instituce, které měly svou hierarchii, liturgii i doktrínu, celoživotní příslušníky a jasně vymezenou sféru vlivu, dnes je situace úplně jiná. Náboženství jsou často věci osobní volby, která se mění a prolíná do ostatních sfér našich životů jako je cestování, politika, hudba, móda nebo zdraví. Dnešní náboženství se odklání od „vyšších“ otázek po spáse, ale pomáhají prakticky a konkrétně zlepšovat život svých příslušníků. Češi navíc naprosto nedůvěřují institučně chápanému náboženství, a proto je zde nejoblíbenějším duchovním přístupem „alternativní spiritualita“ (známá veřejnosti jako „ezo“), nikoli křesťanství, které je dlouhodobě na ústupu.

JAK MLUVIT O NÁBOŽENSTVÍ?

Mluvit o náboženství je vždy složité, protože **žádná jeho konkrétní podoba neposlouží jako dostačující příklad pro celek.** Náboženství může znamenat přináležitost ke skupině, národu či kultuře, kompas pro každodenní život a jeho těžkosti i hlubokou osobní cestu. Je nesmírně **důležité vyvarovat se stereotypizace a generalizaci, protože od toho už jen krůček k predsudkům, strachu a diskriminaci,** která může ústít až do různých forem útlaku a násilí. Každé nábožen-

ství má svou fundamentalistickou a nekompromisní stránku, stejně jako tu lidskou a tolerantní. Na konkrétních příkladech lze nicméně ukazovat, jak pestrý může být náboženský život, a tím se učit toleranci i seznamovat se s rozmanitostí světa, ve kterém žijeme.

AKTIVITY K TÉMATU

Jaký je tvůj nejoblíbenější svátek?

Evička slavila s rodinou křesťanské i židovské svátky. Zatímco doma slavila Vánoce a Velikonoce, u dědečka a bavičky si připomínala židovské svátky jako Pesach a Purim nebo Chanuka.

Jaký je tvůj nejoblíbenější svátek? Co je na něm nejlepší?
Znáš někoho, kdo slaví jiné svátky než ty?

Nakresli svůj oblíbený svátek. Společně s rodiči nebo učiteli zjistěte, jak se slaví v jiných zemích. Pokud znáš někoho, kdo slaví jiné svátky, zeptej se, jak vypadají. Můžeš pak říct, jestli se v něčem podobají těm tvým.

K tématu slavení Vánoc a Velikonoc v různých zemích doporučujeme knihy Hany Skálové *Ježíšek* a *Velikonoce*.

Poznámka: Tato aktivita pomáhá dětem přemýšlet nejen o jejich vlastních svátcích, ale i o tom, jak se slaví v jiných zemích a kulturách. Uvědomí si, že ne všichni slaví stejné svátky, a že se mohou slavit různými způsoby – s odlišnými jídly, výzdobou nebo zvyky – ale že je často spojuje podobné poselství, jako je důraz na rodinu, dávání dárek nebo oslava nového roku.

Co je na světě nejdůležitější?

Evička ve škole nadávala, že je Židovka. Potom musela opustit svůj domov a nakonec se na nějaký čas ocitla úplně sama bez maminky a tatínka.

Co je pro Tebe nejdůležitější? Může to být něco hmatatelného (například oblíbená hračka), lidé (maminka, tatínek) nebo také pocity a hodnoty (bezpečí, láska, domov).
Co bys přál/a světu, aby byl lepší?

Děti sami nebo společně říkají své nápady a pak vytvoří „přání pro svět“, které mohou napsat na papír a doplnit ho obrázkem.

Poznámka: Tato aktivita rozvíjí empatii a uvědomění si hodnot. Umožňuje dětem nejen sdílet vlastní pohled, ale také naslouchat druhým. Společné tvoření „přání pro svět“ podporuje schopnost vnímat potřeby ostatních a přemýšlet v širších souvislostech.

Namaluj své „posvátné místo“

Když si maminka nevěděla rady, chodila do kostela, tatínek si chodil popřemýšlet do kavárny, ale občas i do synagogy, stejně jako dědeček Hugo. Každý měl své místo, kde se cítil bezpečně a měl čas si věci promyslet.

Znáš ve svém okolí nějaký kostel, synagogu, chrám nebo jiné místo, které je pro lidi důležité? Byl/a jsi tam někdy? Jak ses tam cítil/a?

Děti si mohou představit a namalovat místo, které pro ně představuje klid a bezpečí – může se jednat o skutečné místo, může být ovšem i naprosto fiktivní.

Poznámka: Aktivita podporuje schopnost hledat a pojmenovat, kde hledáme oporu, klid nebo útěchu. Může vést k jemné diskuzi o tom, že „posvátná místa“ nemusí být jen ta náboženská, ale mohou být i zcela osobní.